

स्वामीभक्तांचा मानसिक आधार

डॉ. तुषार सावडावकर

सात वेटांनी बनलेल्या, चहूबाजूंना पाणीच पाणी असलेल्या पूर्वीच्या मुंबईचं रूपांतर आता महानगरीमध्ये झालं आहे. असं असलं तरी गिरगाव हा भाग मात्र जुन्या संस्कृतीशी अजूनही नाळ जोडून आहे. त्यामुळे इथे सणवार अगत्याने साजरे

स्वामीभक्तांनी बांधलेल्या काही प्रमुख मठांमध्ये गिरगावातल्या कांदेवाडीमधल्या मठाचा उल्लेख करावा लागेल. स्वामीसूतांना स्वामी समर्थ महाराजांनी, मुंबईला किल्ला बांधून राहा, असं सांगून पाठवलं. त्याप्रमाणे हरिभाऊ कांदेवाडी मठाचे किल्लेदार झाले.

होताना दिसतात. इथे अनेक प्राचीन मंदिरेही पाहायला मिळतात. गिरगावातल्या कांदेवाडीतला अक्कलकोट स्वामींचा मठही गेली ११३ वर्षे भविकांना भावनिक, मानसिक आणि अध्यात्मिक आधार देत खंबीरपणे उभा

आहे.

या मठाच्या जागेवर कित्येक वर्षांपूर्वी एक वाडा होता. तो एका महिलेला भाडेपट्ट्याने राहायला दिला होता. रावसाहेब गणेश बल्लाल मुळेकर हे दत्तभक्त असल्याने त्यांचा दत्तपादुकांची स्थापना करण्याचा मनोदय होता. म्हणून हा वाडा व जमीन फर्जंदर भाईदास साकीदास यांच्याकडून ३००० रु. देऊन ६ ऑक्टोबर १८९८ रोजी विकत घेतला. हरिभाऊ तावडे तथा स्वामीसूत यांनी स्वामींनी दिलेल्या पादुकांची या वास्तूत स्वामी भक्तांसमवेत स्थापना केली.

स्वामीसूतांना स्वामी समर्थ महाराजांनी, मुंबईला किल्ला बांधून राहा, असं सांगून पाठवलं. त्याप्रमाणे हरिभाऊ कांदेवाडी मठाचे किल्लेदार झाले. प्रथम स्वामीसूतांचा मठ कामाठीपुऱ्यात होता. स्वामीसूतांच्या भक्तीमुळे व वैराग्यामुळे या मठाची उत्तरोत्तर भरभराट होऊ लागली. या मठात येणाऱ्यांपैकी चिमाबाई वेलवाली नावाच्या सेवेकरणीने स्वामीसूतांना आपल्या कांदेवाडीतल्या चाळीत आणलं. तिथे शेकडो लोक नित्यनेमाने येऊ लागले. अक्कलकोटला स्वामी समर्थांच्या दर्शनास भक्त गेले असता दर्याकिन्यावर जाण्याची आज्ञा होत असे. त्याप्रमाणे ती मंडळी

स्वामीसूतांना मुंबईत भेटत.

गणेश बल्लाल मुळेकर यांचे चिरंजीव दत्तात्रय गणेश मुळेकर यांनी विश्वस्त मंडळ नेमून ९ मे १९०७ रोजी न्यासाची स्थापना केली. मूळची जुनी वास्तू मोडकळीस आली होती. तेव्हा गंगाराम पुली या स्वामीभक्ताने १९०८ मध्ये योग्य त्या सुधारणा करून त्या वास्तूचा जीर्णोद्धार केला. दिवसेंदिवस स्वामींची संख्या वाढत होती. या कारणास्तव विश्वस्त मंडळाने १९७७ मध्ये या वास्तूची पुनर्बांधणी केली. त्यामध्ये श्री स्वामी

पादुकांसाठी 'कमलासन' त्याचप्रमाणे प्लास्टर ऑफ पॅरिसची श्री दत्तात्रयांची भिंतीवर असलेली मूर्ती बनवली. मठाच्या जाभान्यात श्री स्वामी समर्थांची भव्य अशी फोटोफ्रेम असून त्याला

चांदीची महिरप आहे. ही फ्रेम संगमरवरी कमलावर विराजमान झाली आहे. या फोटोसमोर अखंड नंदादीप तेवत असतो. त्याचबरोबर बाळप्पा महाराज यांनी स्थापन केलेल्या स्वामींच्या संगमरवरी पादुका कमलासनावर ठेवलेल्या आहेत.

गेली कित्येक वर्षे मठात नियमितपणे सकाळी साडेपाच वाजता काकड आरती, नंतर साडेआठ वाजता आरती, दुपारी साडेबारा वाजता नैवेद्य, संध्याकाळी ८ ते ९ वाजता रोज नामस्मरण, रात्री साडेनऊ वाजता

शेजारती होऊन रात्री दहा वाजता मठ बंद होतो. दुपारी साडेबारा ते चार वाजेपर्यंत मठ बंद असतो.

श्री स्वामी समर्थ पुण्यतिथीच्या एक आठवडा अगोदर २४ तास अखंड नामस्मरण सप्ताह साजरा केला जातो. यंदावा सप्ताह आज, ३० एप्रिलपर्यंत चालणार आहे. आज स्वामी समर्थांची पुण्यतिथी आहे. यादिवशी नामस्मरणाबरोबर २४ तास अखंड गुरुचरित्राचं पारायण केलं जाते. विशेषतः स्त्रियांसाठी सकाळी विशेष गुरुकृपांमृतांचं पारायण केलं जातं.

या मठामध्ये गुरुप्रतिपदा, गुढीपाडवा, स्वामी समर्थांची जयंती तसंच पुण्यतिथी, गुरुपौर्णिमा, स्वामीसूत पुण्यतिथी, विजयादशमी, गुरुह्लादशी, दत्तजयंती, सहस्रविवेकपत्रार्पण, महारुद्र आदी धार्मिक कार्यक्रम होतात. त्याचबरोबर चार्तुमासात धार्मिक प्रवचनं होतात. मठाने सामाजिक बांधिलकीदेखील जपली आहे. निधीचा विनियोग समाजपयोगी कामासाठी केला जातो. प्राथमिक शिक्षणासाठी मदत तसंच वैद्यकीय मदतदेखील केली जाते. या मठातल्या स्वामींच्या अखंड नामस्मरणाने भक्तांच्या चिंता दूर होऊन निश्चितच त्यांना सुखशांती लाभते असा भक्तांचा दृढ विश्वास आहे.

देवळांच्या गावा...